

Narodowe Forum Muzyki

Przestrzeń dla piękna

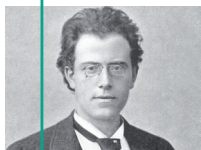
27

listopada
niedziela
19:00

NFM, Sala Kameralna

Jesienny wieczór kameralny

Robert Kwiatkowski – skrzypce
Radostaw Pujanek – skrzypce
Katarzyna Budnik-Gałązka – altówka
Krzysztof Karpeta – wiolonczela
Marcin Sikorski – fortepian

G. Mahler

Program:

Gustav Mahler (1860–1911) / **Alfred Schnittke** (1934–1998)

Kwartet fortepianowy a-moll [11']

Siergiej Prokofiew (1891–1953) *Sonata C-dur* na dwoje skrzypiec op. 56 [16']

I Andante cantabile

II Allegro

III Commodo (quasi allegretto)

IV Allegro con brio

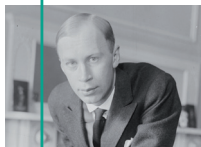
Johannes Brahms (1833–1897) *Kwintet fortepianowy f-moll* op. 34 [40']

I Allegro non troppo

II Andante un poco adagio

III Scherzo: Allegro

IV Finale: Poco sostenuto – Allegro non troppo

S. Prokofiew

J. Brahms

Omówienie

Agata Adamczyk

„I oto narodził się, wnosząc świeżą krew, z gracjami i herosami czuwającymi przy kołyszce. Nazywa się Johannes Brahms” – ogłosił Robert Schumann na łamach „Neue Zeitschrift für Musik” 28 października 1853 r. W swoim płomiennym tekście zaprezentował muzycznemu światu nieznanego jeszcze kompozytora jako autentycznego geniusza i prawowitego spadkobiercę Ludwiga van Beethovena. Spośród wszystkich dzieł wykonywanych dzisiaj wieczoru to właśnie kompozycja Brahmsa została napisana najwcześniej.

Brahms wielokrotnie wspominał o swoim przywiązaniu do tradycji, a z uwagi na fakt, że stronił od dostowności i ilustracyjności, uznany został za przedstawiciela muzyki absolutnej, żarliwie przeciwstawiającego się nowej muzyce niemieckiej, tj. programowości Richarda Wagnera i Ferencza Liszta. W sporze pomiędzy artystami i ich wyznawcami, tak absorbującym środowisko muzyczne drugiej połowy XIX w., Brahmsa mianowano przywódcą jednej ze stron, choć rolę tę otrzymał niejako wbrew własnej woli.

Kompozytor znany był z tego, że zwykł dążyć do poskramiania zbyt gwałtownych emocji, ponieważ uzewnętrznianie uczuć nie leżało w jego naturze. W liście do Clary Schumann pisał: „Namiętności nie są dane człowiekowi jako coś naturalnego. Zawsze są to zachowania wyjątkowe lub wynaturzone. Ten, u którego przekroczą one dozwoloną miarę, winien uważać się za chorego i za troszczyć się o swoje życie i zdrowie zażywaniem lekarstw”. Jak brzmią te słowa w kontekście całego wachlarza uczuć, które Brahms żywił do żony Schumanna – poczynając od szacunku, poprzez romantyczną miłość, na namiętności kończąc; uczuć, które jednak przez lata pozostawały najprawdopodobniej wyjątkowo w sferze platonicznej? Bezspornie dowodzą one wewnętrznej walki, jaką artysta był zmuszony prowadzić.

Ta poskramiana namiętność Brahmsa odbijała się

echem w jego dziełach, które w równym stopniu charakteryzuje męska logika formy, co liryczny, pełen żaru ton. Według Friedricha Nietzschego odznaczają się one również melancholią i niespełnioną tęsknotą. Kompozytor zjednoczył rygorystyczność klasycyzmu z romantyczną ekspresją. Taki jest też *Kwintet fortepianowy f-moll op. 34*. Utwór powstał w latach 1862–1864, kiedy Brahms, po opuszczeniu rodzinnego Hamburga, mieszkał w Wiedniu. Gdy przybył do stolicy Austrii, podekscytowany napisał w jednym z pierwszych listów: „mieszkam tu w odległości dziesięciu kroków od Prateru i mogę popijać wino tam, gdzie pił je Beethoven”.

Pierwotnie kompozycja została przeznaczona na kwintet smyczkowy z dwiema wiolonczelami. Skończone pierwsze trzy części Brahms wystął swoim przyjaciółom do oceny. Clara była zachwycona, czemu dała wyraz w liście: „Nie wiem, jak mam wyrazić ogromną radość, jaką mi sprawił Twój kwintet smyczkowy. Grałam go wiele razy i serce mam nim wypełnione”. Skrzypek Joseph Joachim zgłosił jednak pewne zastrzeżenia: „Poszczególne części znakomicie łączą się w całość... ale jest trudny i obawiam się, że bez wyrazistej interpretacji nie będzie brzmiał przejrzysto”. W lutym 1863 r. kompozytor przekształcił więc *Kwintet w Sonatę na dwa fortepiany*, którą wykonał wraz z Karolem Tausingiem 17 kwietnia na koncercie w Wiedniu. Jednak dość chłodne przyjęcie takiej wersji skłoniło Brahmsa do wznowienia pracy nad dziełem.

Latem 1864 r. artysta udał się do zacisznej rezydencji Clary Schumann w Lichtenthal. Tam, w pobliskim modnym kurorcie Baden-Baden zawarł szereg inspirujących i przydatnych w rozwoju kariery znajomości – m.in. z Johannem Straussem synem, Anzelmem Feuerbachem, rosyjskim powieściopisarzem Iwanem Turgieniewem i jego przyjaciółką-śpiewaczką, a także dyrygentem Hermannem Levim. W ich otoczeniu Brahms ostatecznie ukończył kompozycję, dedykując ją księżnej Annie. Zdecydował się też na skład – fortepian z kwartetem smyczkowym.

Pierwsze wykonanie *Kwintetu fortepianowego f-moll* op. 34 odbyło się jednak dopiero 22 czerwca 1866 r. w lipskim konserwatorium. Dziś to jedno z najważniejszych i najpiękniejszych dzieł światowej kameralistyki, postrzeganej jako najwyższy poziom muzykowania. Muzykowania, które wymaga od instrumentalisty zarówno wirtuozowskich umiejętności solistycznych, jak i pokory we współpracy z pozostałymi członkami zespołu.

Kilkadziesiąt lat później Siergiej Prokofiew zaskoczył wszystkich swoim stwierdzeniem, że „stuchanie złej muzyki czasem owocuje dobrymi pomysłami...”. Opowiadał wówczas o źródłach inspiracji, które przyczyniły się do powstania jego *Sonaty C-dur* na dwoje skrzypiec op. 56. „Pewnego razu, gdy usłyszałem nieudaną kompozycję na dwoje skrzypiec bez akompaniamentu, uderzyło mnie w niej to, że pomimo oczywistych ograniczeń, jakie niesie ze sobą duet, forma ta MOŻE być interesująca przez 10 do 15 minut”, wspominał. W 1932 r., gdy paryskie stowarzyszenie promujące muzykę kameralną zamówiło u Prokofiewa nowe dzieło, kompozytor, mając jeszcze w pamięci nieudany utwór, postanowił zmierzyć się z gatunkiem. Nad pełnym ekspresji dialogiem dwojga skrzypiec w *Sonacie C-dur* artysta pracował podczas wakacji spędzonych na Lazurowym Wybrzeżu. Pierwsze wykonanie odbyło się w Moskwie 27 listopada, kilka tygodni przed zamówionym terminem. Na skrzypcach grali wówczas członkowie Kwintetu Beethovena – Dmitri Tsyganov oraz Vladimir Shirinsky. Po raz drugi *Sonata* zabrzmiała w wykonaniu Roberta Soetensa i Samuela Dushkina – skrzypków, dla których Prokofiew napisał swoje koncerty.

Kwartet fortepianowy a-moll jest jednym z nielicznych kameralnych utworów Gustava Mahlera, w dodatku niekompletnym. Pracę nad dziełem rozpoczął on w początkowych miesiącach nauki kompozycji u Antona Brucknera w wiedeńskim konserwatorium. Mahler miał wówczas zaledwie 16 lat. Dla *Kwartetu* wybrał tonację a-moll, której przypisywał szczególne znaczenie, jako najwłaściwszej do wyrażania niejasnych przeczuć

tego, co ma się wydarzyć. W całości zachowała się jedynie część początkowa dzieła, ponieważ pozostałe twórcą najprawdopodobniej zniszczył. Prawykonanie *Kwartetu* odbyło się w wiedeńskim konserwatorium 10 lipca 1876 r., a kolejne – w domu przyjaciela Johannes Brahmsa, Theodora Billrotha. Przy fortepianie zasiadł sam Mahler.

Muzyka austriackiego kompozytora, deprecjonowana w czasach, w których żył, znalazła trwałe miejsce w historii, stając się też źródłem nowych pomysłów artystycznych. Mahler poświęcił się dyrygowaniu i w tej dziedzinie osiągnął niezaprzeczalny sukces. Jego dzieła zaś zostały w pełni docenione dopiero wtedy, gdy kilkadziesiąt lat później do głosu doszła stylistyka postmodernistyczna. Dążono w niej do uproszczenia środków wyrazu, zwracając się równocześnie w stronę muzycznej przeszłości, zarówno bliższej, jak i dalszej, przefiltrowując ją i tworząc zupełnie nową jakość.

Parafrazując słowa Mahlera, „jego czasy wreszcie nadeszły”. Ponad sto lat później, w 1988 r. kompozytor, pianista i teoretyk Alfred Schnittke, hołdujący tendencjom postmodernistycznym, zdecydował się skończyć kompozycję Mahlera. Napisał *Kwartet fortepianowy*, w którym bazował na zachowanych 24 taktach z drugiej części *Kwartetu*, a także fragmentach swojego *IV Concerto grosso – V Symfonii*.

Robert Kwiatkowski

Absolwent Akademii Muzycznej w Gdańsku. Kształcił się pod kierunkiem wielu wybitnych artystów polskich i zagranicznych, takich jak H. Meyer, J. Kalichstein, S. Hamann, M. Jaszwił, J. Kaliszewska czy S. Kamasa. Od wielu lat wykłada w macierzystej uczelni, gdzie uzyskał tytuł doktora habilitowanego sztuki muzycznej. Od 2014 r. pełni funkcję koncertmistrza Polskiej Filharmonii Bałtyckiej. Należy do grona najwybitniejszych polskich muzyków swojej generacji. Jest zdobywcą nagród na wielu prestiżowych konkursach kameralnych w kraju i za granicą oraz licznych wyróżnień za dokonania artystyczne. Występuje jako solista, kameralista, koncertmistrz i dyrygent. Jako solista wielokrotnie koncertował z Polską Filharmonią Bałtycką, Radomską Orkiestrą Kameralną, Orkiestrą Akademii Beethovenowskiej, Orquesta Sinfónica de Tenerife czy Orquesta Sinfónica de Chile. Znany jest również jako aktywny animator życia kulturalno-muzycznego. W 2003 r. wraz z altowiolistą Ł. Lisowskim powołał do życia Orkiestrę Kameralną Hanseatica, w której pełni funkcję koncertmistrza oraz dyrektora.

Radostaw Pujanek

I koncertmistrz NFM Filharmonii Wrocławskiej. Ukończył z wyróżnieniem Akademię Muzyczną w Poznaniu w klasie B. Bryły oraz Akademię Muzyczną w Warszawie u I. Wojciechowskiej. Laureat konkursów ogólnopolskich i międzynarodowych. Umiejętności doskonalił na kursach mistrzowskich i kameralnych pod kierunkiem m.in. W. Witkomirskiej, W. Marschnera, Ch. Tregera oraz członków Trio Fontenay i Kwartetu Camerata. Występuje jako solista, kameralista i koncertmistrz w kraju i za granicą (m.in. ze Stuttgarter Kammerorchester i KSO w Norwegii). Latem 2006 i 2007 r. jako koncertmistrz i dyrygent prowadził międzynarodową orkiestrę festiwalową w Roussas (Francja). Wraz z Lutostawski Quartet nagrał płytę *Witold Lutostawski Opera omnia I. Muzyka kameralna* (nominacje do Fryderyka 2008 i Wrocławskiej Nagrody Muzycznej).

Robert Kwiatkowski, fot. archiwum artysty

Katarzyna Budnik-Gałązka

Absolwentka UMFC w Warszawie w klasie skrzypiec M. Ławrynowicza, A. Gębskiego i J. Wawrowskiego oraz w klasie altówki P. Reicherta. Pracuje na stanowisku adiunkta w klasie altówki w macierzystej uczelni. Od 2014 r. pełni również funkcję lidera grupy altówek w orkiestrze Sinfonia Varsovia. W 2013 r. została laureatką III nagrody prestiżowego Konkursu ARD w Monachium. Odniosła również sukcesy w licznych konkursach krajowych i zagranicznych. Jako solistka i kameralistka wielokrotnie koncertowała w Polsce oraz w Europie (Czechy, Austria, Niemcy, Francja). W 2010 r. brała udział w projekcie Chamber Music Connects the World organizowanym przez Kronberg Academy, gdzie grała z najwybitniejszymi muzykami: G. Kremerem, T. Grindenko, Y. Bashmetem oraz F. Helmersonem. Występowała na licznych renomowanych festiwalach, m.in. na Muzycznym Festiwalu w Łańcucie, Międzynarodowym Festiwalu Muzyki Kameralnej Muzyka na szczytach w Zakopanem, Kammermusikfest Lockenhaus. W 2013 r. ukazała się jej solowa płyta *Viola Recital*, która została uhonorowana nagrodą Fryderyk 2014. Za wybitne osiągnięcia otrzymała stypendium Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Jest również stypendystką programu „Młoda Polska”. W 2013 r. została nominowana do Paszportu „Polityki”.

PEŁNE BIOGRAMY ARTYSTÓW:

www.nfm.wroclaw.pl/repertuar/biogramy

Krzysztof Karpeta

Urodzony w Katowicach w rodzinie o muzycznych tradycjach. Jest absolwentem PSM I i II st. im. F. Chopina w Opolu. W 2011 r. ukończył z wyróżnieniem Akademię Muzyczną w Łodzi w klasie S. Firleja. Kształcił się w Staatliche Hochschule für Musik und Darstellende Kunst w Mannheim pod okiem M. Flaksmana oraz J. Očić. Obecnie jest wykładowcą w Akademii Muzycznej we Wrocławiu. Pełni funkcję koncertmistrza wiolonczel Polskiej Filharmonii Bałtyckiej w Gdańsku. Jest jednym z założycieli i członków Polish Cello Quartet. Wspólnie z zespołem organizuje Międzynarodową Akademię Wiolonczelową. Gra również na violi da gamba i violone. Wraz z żoną Julią tworzy duet gambowy Fernabucco.

Krzysztof Karpeta, fot. Łukasz Rajchert

Marcin Sikorski

Jeden z najwybitniejszych polskich pianistów-kameralistów, w 2001 r. zadebiutował w Carnegie Hall. Współpracuje z takimi muzykami, jak m.in. S. Yoon, B. Nizioł, E. Keefe, H. Kazazyan, M. Diyang, A. Szymczewska, B. Bryła, R. Kwiatkowski, R. Pujanek, a także zespołami: Kwartetem Śląskim i Kwartetem Akademos. Został uhonorowany nagrodą Fryderyk, jest też laureatem licznych konkursów muzyki kameralnej (Paryż, Gdańsk, Pörtschach, Vercelli, Kraków). Koncertował w 16 krajach świata na takich festiwalach, jak Międzynarodowy Festiwal Chopinowski w Dusznikach-Zdroju, Schleswig-Holstein Musik Festival, International Conservatoire Week w Petersburgu. Brał udział w realizacji 25 płyt CD z repertuarem kameralnym. Jest adiunktem dr hab. AM w Poznaniu, gdzie z sukcesami prowadzi klasę kameralistyki i towarzyszy studentom skrzypiec. Ponadto jako pedagog i juror współpracuje z Centralnym Konserwatorium Muzycznym w Pekinie.

PEŁNE BIOGRAMY ARTYSTÓW:

www.nfm.wroclaw.pl/repertuar/biogramy

Organizator:

NFM – instytucja kultury miasta Wrocławia, współprowadzona przez:

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

Partner:

Sponsor złoty:

